

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 6720/20

לפני: כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופט י' אלרון

העותרת: פלונית

נ ג ד

המשיבים: 1. בית הדין הגדול לערעורים
2. בית הדין הרבני האזורי
3. פלוני
4. היועץ המשפטי לממשלה

עתירה למתן צו על תנאי וצו ביניים

בשם העותרת: עו"ד מורן סמון

בשם היועץ המשפטי לשיפוט
הרבני (משיבים 1-2):

עו"ד רפי רכס

בשם המשיב 3: עו"ד ציון סמוכה

בשם המשיב 4: עו"ד רועי שויקה

פסק-דין

השופט נ' הנדל:

1. שבעה סעדים התבקשו בעתירה שלפנינו. במוקד שישה מהם ניצבת החלטת משיב 2 (להלן: בית הדין הרבני האזורי) מיום 16.7.2020 (להלן: ההחלטה העיקרית),

בדבר מתן "צו מרווה: על האישה להודיע מיידית לבית המשפט באיטליה על החלטה זו, ולפעול מיידית לסגירת התביעה וביטול ההליך בפני בית המשפט באיטליה". לשיטת העותרת, בית הדין הרבני האזורי כלל לא היה מוסמך לתת הוראה זו – מה גם ש"צו מרווה" אינו מתאים למקרה שלפנינו, ואינו בר אכיפה. על רקע דיון שעתידי היה להתקיים בבית המשפט האיטלקי ביום 12.10.2020 (ואכן התקיים, לאחר הגשת העתירה), עתרה, אפוא, העותרת כלפי ההחלטה העיקרית, כמו גם שורת החלטות של בית הדין האזורי ומשיב 1 (להלן: בית הדין הרבני הגדול) בבקשותיה לעיכוב ביצוע החלטה זו. מעבר לסוגיית הסמכות, העותרת מוסיפה וטוענת כי חלק מהחלטות אלה אינן מנומקות, כך שיש להתערב בהן גם בשל הפגיעה בכללי הצדק הטבעי. רובד אחר של העתירה עוסק בסוגיית מזונות הילדים; העותרת טוענת כי מזונות אלה "לא נתבעו ע"י המשיב 3 ולא נכרכו בתביעתו", כך שבית הדין הרבני האזורי אינו מוסמך לדון בהם.

2. מנגד, המשיבים סבורים כי דין העתירה להידחות על הסף, הואיל והיא מופנית כלפי החלטות ביניים והחלטות זמניות, והוגשה בעוד ערעור העותרת ("שהיה אמור להיות 'בקשת רשות ערעור'", לדברי הייעוץ המשפטי לשיפוט הרבני) תלוי ועומד לפני בית הדין הרבני הגדול. משיב 3 (להלן: המשיב) אף מוסיף ומייחס לעותרת אי ניקיון כפיים וחוסר תום לב, בין היתר בשל המשך ההליך לפני בית המשפט באיטליה. בד בבד, המשיבים טוענים שהעתירה אינה מגלה עילת התערבות – בין היתר, בהעדר מקור חובה לצירוף משיב 4 (להלן: היועץ המשפטי לממשלה) להליכים מהסוג שלפנינו, ולאור אופיו הפרסונלי המובהק של הצו שניתן; משום שהחלטות הערכאות הדתיות נומקו כנדרש, ואינן פוגעות בכללי הצדק הטבעי; ומשום שכבר נקבע שאין להתערב בהחלטות שעניינן נאותות הפורום.

לגופן של הטענות כלפי ההחלטה העיקרית – הייעוץ המשפטי לשיפוט הרבני סבור כי הטרימינולוגיה שנקט בית הדין הרבני אינה מדויקת, אך "ברור מבחינה מהותית" שכוונתו למתן צו חוסם, הבא בגדרי סמכותן הטבועה של הערכאות הדתיות. לעומת זאת, היועץ המשפטי לממשלה הבהיר – בהודעה מאוחרת שהגיש – כי סמכות הערכאות האזרחיות למתן צו חוסם יונקת מסעיף 75 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, שאינו חל על בתי הדין הרבניים. לדבריו, גם שאלת קיומה של "סמכות טבועה" בעניין "אינה פשוטה כלל ועיקר", נוכח פגיעת הצו בזכות הגישה לערכאות. עם זאת, היועץ"ש ביקש להותיר את הסוגיה בצריך עיון, משום שההכרעה בה התייתרה, נוכח ההתפתחויות שיתוארו להלן.

3. ביום 17.11.2020 הורה חברי, השופט י' אלרון, כי העתירה תובא לדיון לפני הרכב בהקדם האפשרי, "בין היתר לשם דיון בסמכות המשיבים 1 ו-2 להורות על הפסקת הליך משפטי מקביל המתנהל במדינה זרה". הדיון בעתירה נקבע, אפוא, ליום 2.12.2020, אך ביום 24.11.2020 הגיש היועץ המשפטי לשיפוט הרבני הודעת עדכון, בה טען כי ההכרעה בשאלה האמורה "מתייחרת ואינה רלוונטית עוד". זאת, משום שבית הדין הרבני הגדול הכריע, יומיים קודם לכן, בערעור העותרת – וביטל את הצו שבמוקד העתירה, בנימוק שהוא "מיותר ואין בו צורך" (להלן: פסק הדין בערעור).

בהמשך, הגישה העותרת "בקשה לתיקון עתירה ובמסגרתה צירוף החלטות חדשות", בדמות פסק הדין בערעור, "וכן פסק הדין שניתן בבית המשפט באיטליה ביום 20.11.2020 בסוגיית מזונות אישה, שיש בו כדי להשפיע על תוצאת פסק הדין שניתן בערעור כאמור". לדידה, ביטול הצו אינו פוגע ברלוונטיות של העתירה, הן משום שהועלו בה גם סוגיות אחרות – והן משום ש"החלטות מאוחרות יותר" הסתמכו על ההחלטה העיקרית השגויה. בנסיבות אלה, היא מבקשת לתקן את העתירה, ולהוסיף לה טענות שונות, לרבות ביחס לפסק הדין בערעור. היועץ המשפטי לממשלה הותיר את הבקשה לשיקול דעת בית המשפט, והייעוץ המשפטי לשיפוט הרבני אימץ עמדה דומה, אף שציין כי לטעמו "הדרך הנכונה היא להגיש בנדון עתירה חדשה". לעומתם, המשיב מתנגד לבקשה מכל וכל. לטעמו, פסק הדין בערעור ייתר כליל את העתירה הנוכחית, ואין לאפשר לעותרת להגיש עתירה חדשה לחלוטין במסווה של תיקון. הוא שב על הטענות בדבר אי מיצוי הליכים, חוסר ניקיון הכפיים של העותרת, והעדר עילת התערבות בקביעות שעניינן נאותות הפורום, ומציין שחלק מההחלטות שמוזכרות בבקשת התיקון הן החלטות ביניים שהעותרת לא ערערה עליהן לבית הדין הרבני הגדול – כך שאין לה לאפשר להשיג עליהן לראשונה בעתירה לבית המשפט הגבוה לצדק.

נוכח התפתחויות אלה, הוחלט ביום 1.12.2020 כי "המותב מעוניין לשקול את העניין. בשל סד הזמנים הקצר מאוד [...] אנו מורים בזאת על ביטול הדיון. החלטה בשתי הבקשות תינתן בתקופה הקרובה".

דיון והכרעה

4. נקודת המוצא היא "כי בית המשפט הגבוה לצדק לא יושיט סעד, מקום בו העתירה מוקדמת, ולוקה באי-מיצוי הליכים הפתוחים לפני העותר, בטרם פנה לבית משפט זה. ככל שנושא העתירה הוא פסק דין שניתן בבית דין רבני אזורי, מיצוי הליכים משמעו העמדת פסק הדין לביקורתו של בית הדין הגדול" (בג"ץ 778/07 פלוני נ' בית

הדין הרבני האזורי בירושלים, פסקה 10 (11.4.2007). עם זאת, התמונה עשויה להשתנות בנסיבות שבהן קיים צורך "בפעולה מיידית או מהירה, ולא נראה כי יש בהפנית עותר אל הפרוצדורה של הגשת ערעור כדי למנוע את העוול או העיוות האפשריים, הצפויים" (בג"ץ 3555/92 גבעון נ' בית הדין הרבני האזורי בירושלים (24.3.1994); ראו גם בג"ץ 5296/12 תנועת נאמני הר הבית בא"י נ' היועץ המשפטי לממשלה (27.8.2012), ובג"ץ 4566/07 מכורש נ' מדינת ישראל – שירות בתי הסוהר, פסקה 7 (18.11.2007)). בענייננו, יש לזכור כי ביום 3.9.2020 החליט בית הדין הרבני הגדול כי ניתן יהיה לעכב את ביצוע ההחלטה העיקרית, "לאחר [שהעותרת] תקפיא את ההליכים בביהמ"ש באיטליה" (ההדגשה אינה במקור) – מבלי לעמוד על הדרישה לסגירתם. משמע, המתנה לדיון בערעור לא הייתה מסכה לעותרת נזק בלתי הפיך, ולא מרוקנת את ערעורה מתוכן, כך שלכאורה היה עליה למצות את ההליכים עובר להגשת העתירה דנן.

5. לא זו בלבד, מתברר כי בניגוד לרושם העולה מבקשת התיקון (פסקה 19), הרי שגם הסעד הנוסף שהתבקש בעתירה, ביחס למזונות הילדים, התייתר, שכן בית הדין הרבני הגדול הבהיר בפסק הדין בערעור (שצורף, כאמור, לבקשה זו) –

"שיש לפרש את כוונת בי"ד קמא על סמכות עקרונית לדון בהתאם לסעיף 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים הנ"ל, ובהתאם לפסיקה, אך לא קבע שהוא אכן ידון במזונות הילדים, בפרט שהדבר לא נכרך בתביעת הגירושין".

נמצא כי העתירה מיצתה את עצמה, וכי הן התשתית העובדתית והנורמטיבית שהוצגה בה, והן הסעדים שהתבקשו במסגרתה, אינם רלוונטיים עוד.

5. אשר על כן, דין העתירה, במתכונתה הנוכחית, להידחות – ובכך יש כדי לשמוט את הקרקע מתחת לשיקול היעילות העומד מאחורי הבקשה לתיקון העתירה. יתר על כן, ככל שהעותרת חפצה לתקוף החלטות ופסקי דין שזכרם לא בא במסגרת העתירה הנוכחית – שהתייתרה, כאמור, בחלקה המכריע – עליה "להגיש עתירה חדשה, שתהלום את התשתית העובדתית והמשפטית הנוכחית. המתווה הנכון לכך הוא הגשת עתירה חדשה לבית משפט זה, ולא תיקון העתירה הנוכחית" (בג"ץ 7074/10 ג'בארין נ' משרד הפנים, פסקה 10 (30.3.2011)). זאת, כמובן, לאחר מיצוי הליכי ההשגה השונים העומדים לרשות העותרת בתוך מערכת בתי הדין הרבניים.

6. העתירה נדחית – וכך גם הבקשה לתיקונה. בנסיבות העניין, לרבות ביטול ההחלטה מושא העתירה, סימני השאלה לגבי עיתוי הגשת העתירה, ועמדת המשיבים השונים ביחס לבקשת התיקון, יישא כל צד בהוצאותיו.

ניתן היום, ט"ז בטבת התשפ"א (31.12.2020).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט